zorgvuldig advies

Aan de opdrachtgevers en alle betrokkenen in de transgenderzorg

Bijlage 1: Ontwikkelingen in de wachttijden, aantal wachtenden en capaciteit van zorg

Duiding van de informatie over capaciteit, wachtenden en wachttijden.

Transgenderzorg bestaat uit verschillende vormen van zorg. Navolgend geven we de ontwikkelingen in de meest gevraagde vormen van zorg weer; psychologische zorg (behandeling, diagnostiek en indicatiestelling voor somatische zorg), endocrinologische zorg (hormoonbehandelingen) en chirurgische zorg (operatieve ingrepen aan primaire en secundaire geslachtsorganen en het gelaat). Voor chirurgische behandelingen noemen we niet de ontwikkeling in de capaciteit van zorg, omdat het gaat om een veelvoud aan operaties en zorgpaden die moeilijk onderling vergelijkbaar zijn. De inschatting is wel dat de capaciteit van het aantal chirurgische behandelingen tussen 2018 en nu, en ook recent nog, stijgt.

We rapporteren cijfers zoals door de aanbieders zelf zijn aangeleverd aan de Kwartiermaker[1]. Het gaat om gemiddelden; de wachttijd voor een individu kan afwijken van de gemiddelden die hier genoemd zijn.

De cijfers suggereren (met name wat betreft het aantal aanmeldingen voor psychologische zorg) een zekere precisie die er niet altijd is. We weten bijvoorbeeld dat er sprake is van dubbelingen op wachtlijsten; veel mensen schrijven zich namelijk in bij meerdere aanbieders. Op basis van het recent uitgevoerde vragenlijst onderzoek ‘Ervaringen en behoeften van transgender personen in zorg’ schatten we nu in dat één persoon zich gemiddeld op meerdere wachtlijsten inschrijft. Op het moment van het uitvoeren van het onderzoek gaven mensen aan zich gemiddeld voor 1,5e wachtlijst in te schrijven. In deze bijlage geven we zowel het aantal aanmeldingen weer, als om hoeveel daadwerkelijk wachtenden wij schatten dat het gaat.

Bij de interpretatie van de navolgende cijfers gelden een aantal nuances. De zorgbehoefte van mensen op de wachtlijst is persoonsafhankelijk. Sommige mensen hebben behoefte aan psychologische zorg of begeleiding in het kader van hun transitie, terwijl anderen na hun indicatiestelling het liefst snel starten met een somatische behandeling. In de praktijk is het namelijk niet mogelijk om te starten met een somatische behandeling zonder psychologische zorg (indicatiestelling).

[1] In zijn algemeenheid geldt bij de cijfers dat deze onder voorbehoud van eventuele fouten in de rapportage zijn. Zo kan het zijn zorgaanbieders niet precies op dezelfde manier de wachttijd bepalen of dat er een rekenfout gemaakt is. Wij spannen ons zo goed mogelijk in om dat soort interpretatieverschillen te voorkomen.

1. Ontwikkelingen in het aanbod (capaciteit) van zorg

1.1 Verwachte capaciteit voor de psychologische behandeling

Het gaat hier om de geschatte capaciteit voor psychologische behandeling, dit jaar en het komende jaar. Deze cijfers geven de mogelijkheid om in te schatten hoe het zorgaanbod zich zal ontwikkelen.

Tabel 1: Verwacht aantal patiënten voor psychologische zorg per (soort) aanbieder. Jongeren (18-) en volwassenen (18(+))

Leeftijds-categorie	Soort zorgaanbieder	Zorgaanbieder	Aantal patiënten 2020	Aantal patiënten 2021	Verwacht aantal patiënten 2022[2]	Verwacht aantal patiënten 2023[2]	Verschil 2022 en 2023
Jonger dan 18	UMC's	Amsterdam UMC[3]	200	200	200+	200-	0
		UMC Groningen	0	10	5	10	5
		Radboudumc	125	150	480	630	150
		Subtotaal UMC's	325	360	685	840	155 (+23%)
		De Vaart	50	60	90+	40	-50
		Genderteam Zuid-Nederland/ Mutsaersstichting	190	280	415	440[4]	25
		Check-in Genderzorg	165	180	200+	180-	-20
		Youz Transgenderzorg (Parnassia Groep)	65	65	Onbekend[5]	Onbekend[5]	-
		Jonx/Lentis	115	80	80	80	0
		PsyTrans	Onbekend	25	35	50	15
		Jij Genderzorg[6]	Nvt	Nvt	65	200-	135
		Stepwork[8]	25	25	Nvt	Nvt	-
		Compass[8]	Onbekend	64	Nvt	Nvt	-
		Subtotaal GGZ-aanbieders	*591*	*754*	*950*	*1055*	105 (+11%)
		Subtotaal jonger dan 18 jaar	***916***	***1114***	***1635***	***1895***	***260 (+16%)***
Ouder dan 18	UMC's	Amsterdam UMC[3]	450	500	450+	450	0
		UMC Groningen	150	160	145	150	5
		Radboudumc	-	150	350-	570	220
		Subtotaal UMC's	*600*	*810*	*945*	*1170*	*225 (24%)*
	GGZ-aanbieders	De Vaart	200	200	450	550	100
		Genderteam Zuid-Nederland/Mutsaersstichting	160	270	213-	238[4]	25
		Youz Transgenderzorg (Parnassia Groep)[7]	188	188	Onbekend[5]	Onbekend[5]	-
		PsyQ en i-psy (Parnassia Groep)	329	329	Onbekend[5]	Onbekend[5]	-
		Jonx/Lentis	35	20	20	20	0
		PsyTrans	Onbekend	100	380	500	120
		Jij Genderzorg[6]	n.v.t	n.v.t	200-	300	100
		Gender Clinic Mental Health	Nvt	Nvt	200	450	250
		Transgenderzorg Utrecht	Nvt	Nvt	45-	65-	20
		GenderHealthcare	Nvt	Nvt	500	750-	250
		T-Cendent	Onbekend	Onbekend	175	175	0
		Stepwork[8]	752	574	Nvt	Nvt	-
		Compass[8]	Onbekend	5	Nvt	Nvt	-
		Subtotaal GGZ-aanbieders	*912*	*1112*	*2700*	*3565*	*865 (+32%)*
		Subtotaal ouder dan 18 jaar	**1512**	**1922**	**3645**	**4735**	**1090 (+30%)**
		Totaal voor alle aanbieders, alle leeftijden	**2428**	**3036**	**5280**	**6630**	**1350 (+26%)**

[2] Op verschillende peilmomenten vragen we om een schatting van de capaciteit voor dat jaar, en het komende jaar. Als de meest recente schatting afwijkt met meer dan 20% ten opzichte van de vorige schatting is dit aangegeven (+ of -).

[3] Amsterdam UMC gebruikt sinds 2021 een andere methode om de verwachte capaciteit nauwkeuriger te schatten. De schattingen worden in plaats van op basis van geplande afspraken en aanvragen van zorg gedaan op basis van het verwachte zorgpad van cliënten.

[4] De Mutsearsstichting gaat het behandelaanbod anders organiseren waardoor het beter past bij de vraag van de client. De weergegeven schatting is de beste die ze op dit moment kunnen geven.

[5] De verwachte capaciteit voor 2022 en 2023 is onbekend. Parnassia Groep kan deze aantallen niet goed voorspellen. Om de totale capaciteit te berekenen gaan we uit van de capaciteit zoals bekend in de voorgaande jaren.

[6] Voorheen Buro Jij.

[7] Youz Transgenderzorg Parnassia groep behandelt jongeren en jongvolwassenen tot 25 jaar.

[8] Deze aanbieder wordt niet meer gezien als aanbieder van transgenderzorg. Er worden geen patiënten meer aangenomen voor gender gerelateerde zorg vragen.

Wat valt op:

- De capaciteit voor psychologische zorg zal naar verwachting stijgen van 5280 plekken in 2022 naar 6630 (+26%) in 2023.
- In januari 2022 verwachtten de aanbieders een totale capaciteit te hebben van 4822 plekken in 2022 en 6840 plekken in 2023. Voor 2022 is de verwachte capaciteit dus met 9% naar boven bijgesteld, voor 2023 is dit met 3% naar beneden bijgesteld. Dit komt met name doordat GenderHealthcare het aantal behandelplekken voor 2023 naar beneden heeft bijgesteld. Omdat zij nieuwe aanbieder zijn en nu opgestart zijn, kunnen ze deze schatting beter maken.
- Tussen 2022 en 2023 komen er naar schatting voor jongeren 260 plekken bij (+16%), voor volwassenen zijn dit 1090 plekken (+30%).
- Verschillende aanbieders geven aan (zoals Amsterdam UMC, Buro Jij, Gender Clinic, Jonx, de Mutsearsstichting) moeite te hebben met het werven van nieuw personeel. De Mutsearsstichting en Jonx geven aan dat zij zich in zetten om het zorgaanbod anders te organiseren of werkprocessen anders in te richten zodat personeelstekorten zo min mogelijk impact hebben op de behandelcapaciteit. Andere aanbieders slagen er ondanks de krapte op de arbeidsmarkt voor zorgprofessionals in hun aanbod uit te breiden.

Figuur 1: verwacht aantal behandelplekken psychologische zorg (jonger dan 18 jaar)

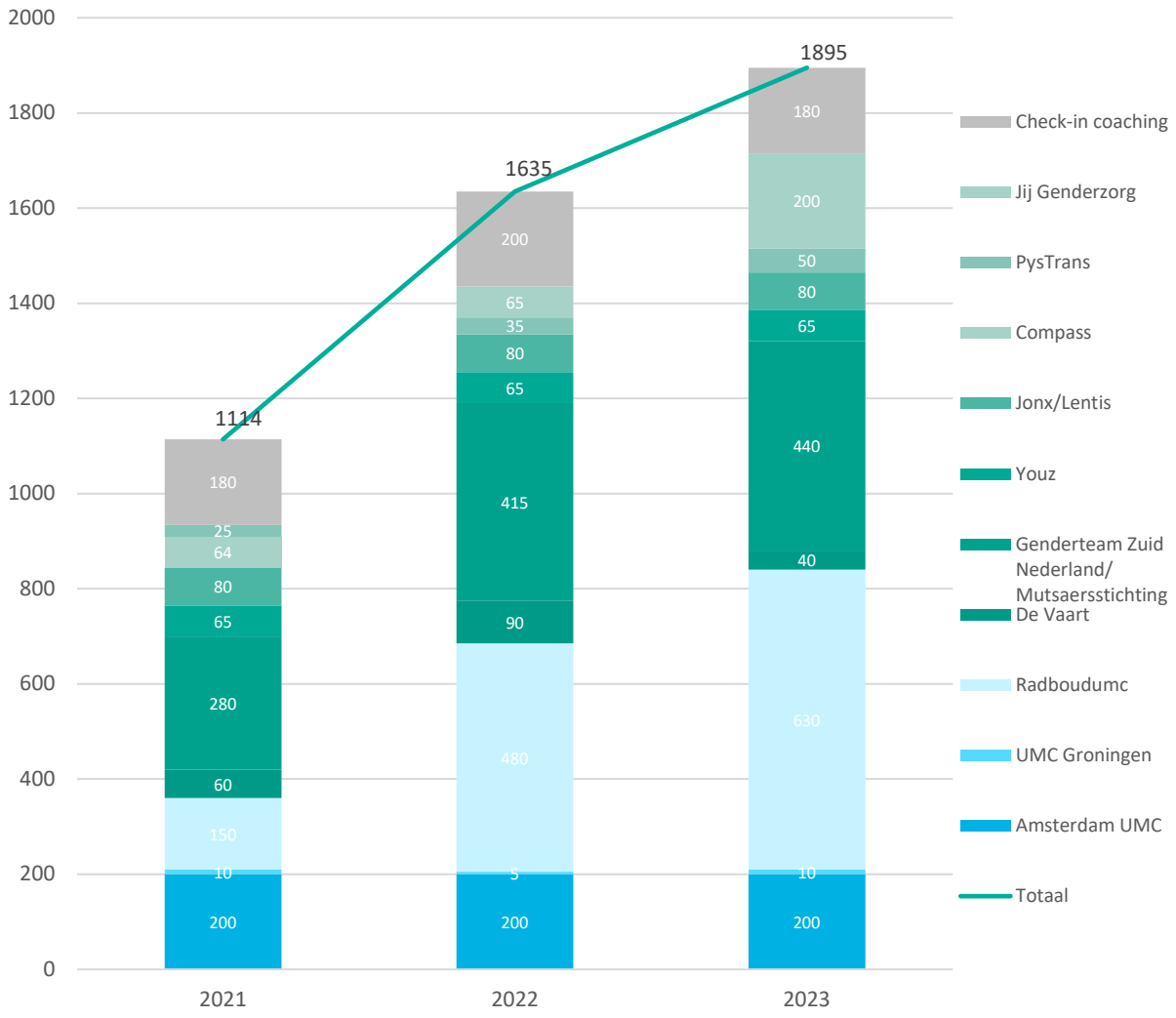

Figuur 2: verwacht aantal behandelplekken psychologische zorg (ouder dan 18 jaar)

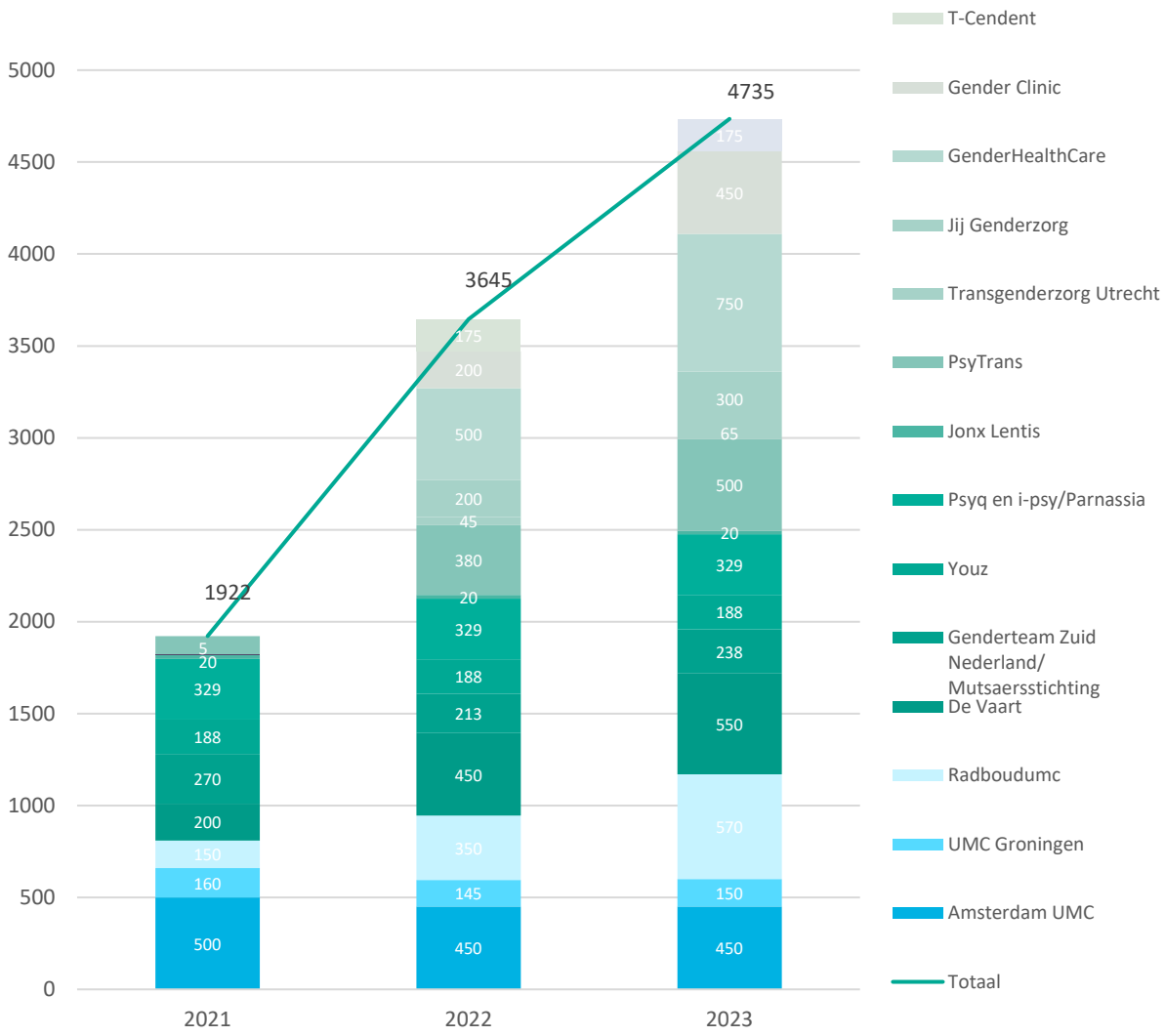

1.2 Verwachte capaciteit voor de endocrinologische behandeling

Het gaat hier om de geschatte capaciteit voor endocrinologische behandeling dit jaar en komend jaar. Deze cijfers geven de mogelijkheid om in te schatten hoe het zorgaanbod zich zal ontwikkelen.

Tabel 2: Verwacht aantal behandelplekken voor endocrinologische zorg per (soort) aanbieder (alle leeftijden.)

Soort zorgaanbieder	Zorgaanbieder	Aantal Patiënten 2020	Verwacht aantal patiënten in 2021	Verwacht aantal patiënten in 2022[9]	Verwacht aantal patiënten in 2023	Verschil 2022 en 2023
UMC's	Amsterdam UMC[10]	425	700	650	650	0
	UMC Groningen[11]	640	660	850	1000	150
	Radboudumc	125	300	367-	547	180
	MUMC	30	60	150	200	50
	LUMC[12]	25	15	15	0	-15
	Totaal UMC's	**1245**	**1735**	**2032**	**2397**	**365 (+18%)**
	Rijnstate ziekenhuis[13]	58	48	80	80	0
	Haga ziekenhuis	40	40	40	40	0
	St Franciscus Gasthuis & Vlietland[14]	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend	-
	Medisch Spectrum Twente	118	150	150	150	0
	Medisch Centrum Leeuwarden	84	108	108	108	0
	Maasstad Ziekenhuis	Onbekend	75	250+	250+	0
	St. Annaziekenhuis	50	40	70	70	0
	Wilhelmina Ziekenhuis	Onbekend	Onbekend	150	200	50
	Zaans MC	0	250	112-	185-	73
	Gender Clinic	Nvt	50	60-	300-	240
	Transgenderzorg Utrecht[15]	Onbekend	Onbekend	110	150	40
	Totaal Ziekenhuizen	**350**	**781**	**1130**	**1533**	**403 (+36%)**
	Totaal	**1595**	**2516**	**3162**	**3930**	**768 (+24%)**

Wat valt op:

- De capaciteit voor endocrinologische zorg binnen de UMC's en de ziekenhuizen zal stijgen. We zien een groei van 3162 behandelplaatsen in 2022, naar 3930 plaatsen in 2023 (+24%).
- In januari 2022 verwachte de aanbieders een totale capaciteit te hebben van 3855 plekken in 2022 en 4760 plekken in 2023. Voor 2022 is de verwachte capaciteit dus met 18% naar beneden bijgesteld, voor 2023 is dit met 17% naar beneden bijgesteld. Dit komt met name omdat zowel Gender Clinic als Zaans MC hun verwachting naar beneneden hebben bijgesteld. Zaans MC heeft de verwachting bijgesteld het aantal verwijzingen uit het Amsterdam UMC lager is dan verwacht.
- Naar verwachting is de geschatte capaciteit voor endocrinologische zorg een onderschatting vanwege twee redenen. Als eerste zijn in dit overzicht alleen de aanbieders opgenomen die bij ons bekend zijn; daarnaast zijn we met een aantal ziekenhuizen in gesprek die mogelijk ook deze zorg gaan bieden.

[9] Op eerdere peilmomenten is ook de geschatte capaciteit gevraagd, indien de meest recente schatting afwijkt met meer dan 20%, is dit aangegeven (+ of -).

[10] Amsterdam UMC gebruikt sinds 2021 een andere methode om de verwachte capaciteit nauwkeuriger te bepalen. De schattingen worden in plaats van op basis van geplande afspraken en aanvragen van zorg gedaan op basis van het verwachte zorgpad van cliënten.

[11] De verwachte capaciteit bij het UMC Groningen is voor deze jaren gecorrigeerd. UMC Groningen gebruikt sinds 2020 een andere manier om de capaciteit aan te geven. Voorheen werden de follow-up patiënten niet genoemd. Deze zijn vanaf 2020 wel meegenomen.

[12] LUMC heeft al geruime tijd geen wachtlijst en intakes meer.

[13] Rijnstate voert alleen nacontroles uit.

[14] De Kwartiermaker heeft geen gegevens over de verwachte capaciteit voor endocrinologie in het St Franciscus Gasthuis & Vlietland.

[15] Transgenderzorg Utrecht levert endocrinologie aan een aantal transgenderpersonen. Op dit moment wordt dit niet bekostigd en betalen de patiënten deze zorg zelf.

Figuur 3: verwacht aantal behandelplekken endocrinologie

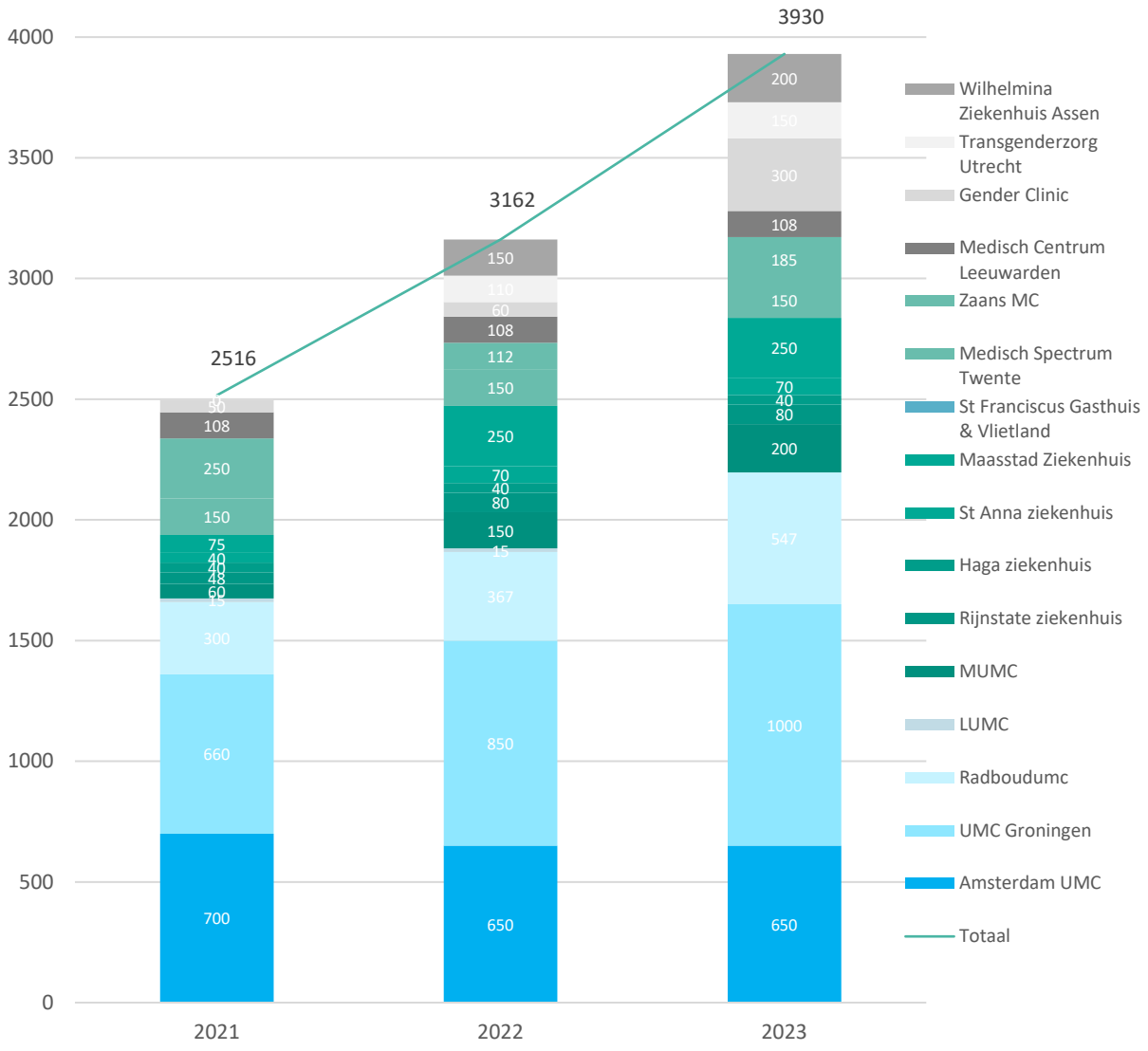

2. Ontwikkelingen in het aantal aanmeldingen

2.1 Aantal aanmeldingen tot intake psychologische zorg

Het gaat hier om het aantal aanmeldingen bij zorgaanbieders van mensen die wachten op een eerste inhoudelijk zorggesprek. Het aantal wachtenden is niet gelijk aan het aantal aanmeldingen, dit zal in werkelijkheid lager liggen dan hier gepresenteerd, in verband met dubbelingen op wachtlijsten (mensen die zich op meer dan één plek inschrijven voor een behandeling). De Kwartiermaker schat op basis van vragenlijst onderzoek dat één persoon zich gemiddeld op 1,53 wachtlijsten inschrijft.

Tabel 3: Aantal aanmeldingen bij zorgaanbieders voor een intake per (soort) aanbieder. Jongeren (18-) en volwassenen (18(+))

Leeftijds-categorie	Soort zorgaanbieder	Zorgaanbieder	Wachtenden Peildatum juli 2021	Wachtenden Peildatum januari 2022	Wachtenden Peildatum juli 2022	Verschil januari 2022 en juli 2022
Jonger dan 18	UMC's	Amsterdam UMC	1080	1320	1515	195
		UMC Groningen	25	40	40	0
		Radboudumc	375	527	600	73
		Subtotaal UMC's	*1480*	*1887*	*2155*	*268 (+14%)*
		De Vaart	10	22	44	22
		Genderteam Zuid-Nederland/ Mutsaersstichting	112	191	191	0
		Check-in Genderzorg[16]	8	13	18	5
		Youz Transgenderzorg (Parnassia Groep)	120	251	204	-47
		Jonx/Lentis	115	122	122	0
		PsyTrans	*8*	8	10	2
		Jij Genderzorg [6]	Onbekend	6	28	22
		Stepwork[8]	Onbekend	Nvt	Nvt	Onbekend
		Compass GGZ[8]	2	Nvt	Nvt	Nvt
		Subtotaal GGZ-aanbieders	*375*	*613*	*617*	*4 (+1%)*
		Subtotaal jonger dan 18 jaar	*1855*	*2500*	*2772*	*272 (11%)*
Ouder dan 18	UMC's	Amsterdam UMC	2630	3140	3325	185
		UMC Groningen	339	408	498	90
		Radboudumc	507	690	940	250
		Subtotaal UMC's	*3476*	*4238*	*4763*	*525 (+12%)*
		De Vaart	115	156	110	-46
		Genderteam Zuid-Nederland/ Mutsaersstichting	216	354	354	0
		PsyQ en i-psy (Parnassia Groep) [17]	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
		PsyTrans	17	21	16	-5
		Transgenderteam Utrecht	Onbekend	Onbekend	Aanmeldstop	
		Jij Genderzorg[6]	Onbekend	20	140	120
		Gender Clinic	nvt	0	0	0
		T-Cendent	Onbekend	Onbekend	Onbekend	Onbekend
		GenderHealthcare	Nvt	440	475	+35
		Stepwork[8]	680	Nvt	Nvt	Nvt
		Compass GGZ[8]	5	Nvt	Nvt	Nvt
		Subtotaal GGZ-aanbieders	**1033**	**991**	**1095**	**104 (+7%)**
		Subtotaal ouder dan 18 jaar	**4509**	**5229**	**5858**	**629 (+10%)**
		Totaal voor alle aanbieders, alle leeftijden	*6364*	*7729*	*8630*	**901 (+10%)**

Uit de tabel valt het volgende op:

- Op dit moment zijn er in totaal 8630 aanmeldingen voor een intake. Dat zijn er 901 (+10%) meer dan in januari 2022. Ten opzichte van een jaar geleden zijn dat 2266 aanmeldingen meer (+36%).
- Patiënten schrijven zich op meerdere wachtlijsten in ('dubbelingen'). Op basis van het recent uitgevoerde vragenlijst onderzoek *'ervaringen en behoeften van transgender personen in zorg'* schatten wij in dat één persoon zich gemiddeld op 1,53 wachtlijsten inschrijft. Dat zou betekenen dat het in juli 2022 gaat om naar schatting 5753 wachtenden.

[16] Voorheen Check-in Coaching.
[17] Het aantal wachtenden bij de Parnassia Groep is onbekend. Het is voor de Parnassia Groep niet mogelijk om het aantal wachtenden te onderscheiden op zorgsoort (transgenderzorg of overige GGZ).

- De grootste stijging van het aantal wachtenden is opnieuw te zien bij het Amsterdam UMC (een stijging van in totaal 380 wachtenden).

Figuur 4: Ontwikkeling aantal wachtenden op psychologische zorg*

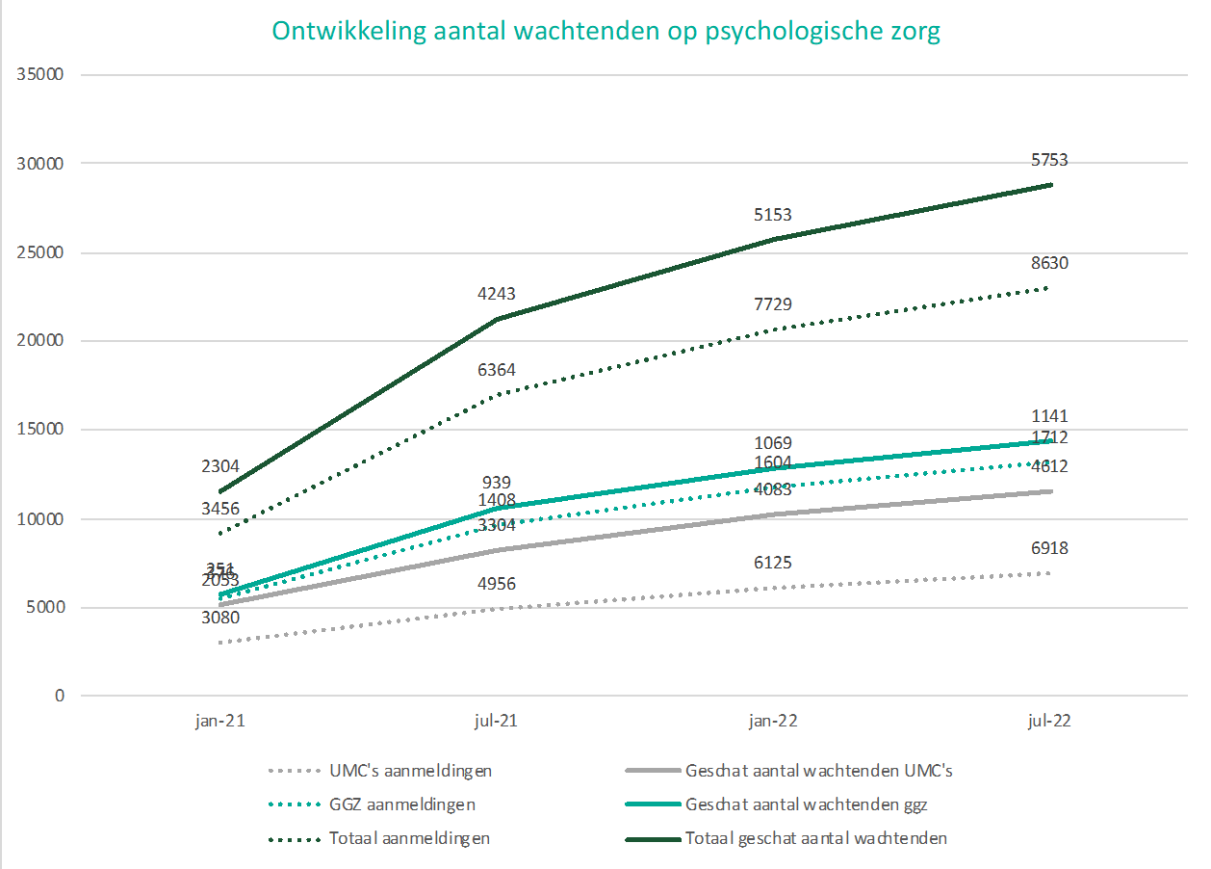

* Met het aantal *aanmeldingen* bedoel wij het aantal aanmeldingen bij de zorgaanbieders zoals weergeven in tabel 3. Om tot het aantal *wachtenden* te komen, corrigeren wij het aantal aanmeldingen voor het aantal plekken dat men zich gemiddeld aanmeldt (1,5^{e} plek). Hierbij doen we de aanname dat het plekken waar men zich in de periode januari 2021 tot juli 2022 inschrijft constant is.

2.2 Aantal wachtenden tot endocrinologische zorg

Het gaat om het aantal wachtenden van indicatiestelling tot intake endocrinologie. Aangezien we deze informatie dit peilmoment voor het eerst hebben uitgevraagd, zijn er geen vergelijkingscijfers met voorgaande peilmomenten. Indien zorgaanbieders niet het precieze aantal wachtenden kon achterhalen, hebben zij een schatting gegeven. In de tabel zijn deze schatting en het totaal weergegeven als range.

Tabel 4: Aantal wachtenden tot endocrinologische zorg

Zorgaanbieder	Aantal wachtenden peilmoment januari 2022	Aantal wachtenden peilmoment juli 2022	Verschil juli 2022 en januari 2022
Amsterdam UMC	15	5	-10
UMC Groningen	30	30	0
Radboudumc	0	0	0
MUMC	0	0	0
Totaal UMC's	**45**	**35**	**-10 (-22%)**
Haga ziekenhuis (endocrinologie)	*10 – 20*	*6*	*-4 - -14*
St Franciscus Gasthuis & Vlietland[18]	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Medisch Spectrum Twente	< 10	< 10	0
Medisch Centrum Leeuwarden (Zorggroep Noorderbreedte)	Onbekend	Onbekend	Onbekend
Maasstad Ziekenhuis	Onbekend	Onbekend	Onbekend
St. Annaziekenhuis[19]	0 -5	0 - 5	0
Wilhelmina Ziekenhuis	0 -5	6	1-6
Zaans MC	0	0	0
Gender Clinic	0	0	0
Totaal Ziekenhuizen	**10 – 40**	**12 – 27**	-
Totaal	**55 – 85**	**47 – 62**	-

Uit de tabel valt het volgende op:

- Bij de UMC's wachten in totaal 35 mensen op een intake voor endocrinologische zorg. Dat zijn er naar schatting 10 (22%) minder dan in januari 2022.
- In totaal wachten tussen de 47 en 62 mensen op endocrinologische zorg.
- Bij de (academische) ziekenhuizen is te zien dat het aantal wachtenden voor deze zorg van vorm relatief laag is.

[18] De Kwartiermaker heeft geen gegevens over de verwachte capaciteit voor endocrinologische zorg in het St Franciscus Gasthuis & Vlietland.
[19] De endocrinoloog gaat op korte termijn met pensioen. Het is onduidelijk of er opvolging van genderzorg zal zijn binnen het St Anna ziekenhuis.

2.3 Aantal wachtenden tot chirurgische zorg

Het gaat hier om het aantal personen totaal op de wachtlijsten voor de chirurgische ingrepen uitgevoerd bij de betreffende aanbieder. *3.3 Wachttijden voor diverse chirurgische behandelingen* geeft meer inzicht in welke ingrepen worden uitgevoerd door de verschillende aanbieders van chirurgische zorg. Het aantal wachtenden voor chirurgische behandeling is sterk afhankelijk van het type behandeling en de aanbieder. Wij hebben alleen inzicht in het totaal aantal wachtenden per aanbieder. Voor het aantal wachtenden hebben we geen vergelijkingscijfers met voorgaande peilmomenten.

Tabel 5: aantal wachtenden tot chirurgische zorg

Zorgaanbieder	Aantal wachtenden peildatum januari 2022	Aantal wachtenden peildatum juli 2022	Verschil juli 2022 en januari 2022
Amsterdam UMC	520	480	-40
UMC Groningen	54	66	12
Radboudumc	32	50	18
MC Bloemendaal	70	70	0
MK Velsen	71	106	35
Gender Clinic	0	37	37
Totaal	**747**	**809**	**62 (+8%)**

Uit de tabel valt het volgende op:

- In totaal wachten 809 mensen op een intake voor een chirurgische ingreep. Dat zijn naar schatting 62 (+8%) mensen meer dan in januari 2022.
- Bij het Amsterdam UMC wachten het meeste aantal mensen, in totaal 480 mensen.

3. Ontwikkelingen in de wachttijden

3.1 Wachttijden van aanmelding voor psychologische zorg tot eerste intake

Het gaat hier om de tijd die een persoon wacht tussen het moment van aanmelden en het moment dat een eerste inhoudelijk zorggesprek plaatsvindt. Pas na een intake kan psychologische zorg, begeleiding of diagnostiek gaan plaatsvinden.

Tabel 6: Wachttijden in **weken** tot intake per (soort) aanbieder. Jongeren (18-) en volwassenen (18+)

Leeftijds-categorie	Soort zorgaanbieder	Zorgaanbieder	Peildatum juli 2021	Peildatum januari 2022	Peildatum juli 2022	Verschil juli 2022 en januari 2022
Jonger dan 18	UMC's	Amsterdam UMC	103	129	129	0
		UMC Groningen[20]	N.B.	N.B.	N.B.	-
		Radboudumc	100	110	135	25
		Gemiddeld UMC's	***102***	***119***	***132***	***+13 (10%)***
		De Vaart	34	23	24	1
		Genderteam Zuid-Nederland/ Mutsaersstichting	30	39	39	0
		Check-in Genderzorg[21]	12	12	35	23
		Youz Transgenderzorg (Parnassia Groep)	60	101[22]	56	-45
		Jonx/Lentis	34	52	61	9
		PsyTrans	13	14	16	2
		Jij Genderzorg	n.v.t	2	13	11
		Stepwork[8]	84	Nvt	Nvt	Nvt
		Compass GGZ[8]	17	Nvt	Nvt	Nvt
		Gemiddeld GGZ-aanbieders	***29***	***35***	***35***	***0 (0%)***
Ouder dan 18	UMC's	Amsterdam UMC	103	129	129	0
		UMC Groningen	68	60	120	60
		Radboudumc	120	143	143	0
		Gemiddeld UMC's	***97***	***110***	***130***	***+20 (18%)***
		De Vaart	34	23	24	1
		Genderteam Zuid-Nederland/ Mutsaersstichting	81	91	91	0
		PsyQ en i-psy (Parnassia Groep)	12	12	9	-3
		Jonx/Lentis	34	52	61	9
		PsyTrans	16	14	16	2
		Gender Clinic	n.v.t	1	1	0
		T-Cendent[21]	*52*	Onbekend	52	-
		Jij Genderzorg	n.v.t	2	30	28
		GenderHealthcare	n.v.t	Onbekend	104	-
		Stepwork[8]	84	Nvt	Nvt	Nvt
		Compass GGZ[8]	17	Nvt	Nvt	Nvt
		Gemiddeld GGZ-aanbieders	***38***	***29***	**41**	**+4 (44%)**
Gemiddeld voor alle aanbieders, alle leeftijden			***52***	***51***	***60***	***+9 (+17%)***
Gewogen gemiddelde voor alle aanbieders, alle leeftijden[23]			**Onbekend[24]**	***101***	***102***	***1 (+1%)***

[20] UMC Groningen behandelt enkele patiënten onder de 18 jaar hierdoor is de groep te klein om hier een goed gemiddelde te geven.

[21] Als gevolg van de lange wachttijden zijn er aan aantal aanbieders van psychologische transgenderzorg die een opname/patiëntenstop hanteren. Dit houdt in dat het bij deze organisaties niet mogelijk is om aan te melden of op de wachtlijst te komen. Voor de mensen die op de wachtlijst staan geldt de gemiddelde wachttijd zoals weergegeven in de tabel.

[22] De wachttijd bij Youz transgenderzorg is met name door de locatie Zaandam erg hoog (wachttijd van 710 dagen). Dit komt waarschijnlijk omdat Youz sinds maart 2021 ook indicatiestelling voor somatische zorg levert in samenwerking met het Zaans Medisch Centrum. Waarschijnlijk is dit een moment opname.

[23] Formule gewogen gemiddelde: (gemiddelde wachttijd per aanbieder vermenigvuldigd met het aantal wachtenden bij die aanbieder)/totaal aantal wachtenden.

[24] Op dit peilmoment hadden we geen compleet inzicht in het aantal wachtenden dus kunnen we het gewogen gemiddelde niet bepalen.

Uit de tabel valt het volgende op:

- Gemiddeld genomen over alle aanbieders zijn de wachttijden gestegen met 9 weken (van gemiddeld 51 weken naar gemiddeld 60 weken.
- Als er gekeken wordt naar het gewogen gemiddelde, waarin rekening is gehouden met het aantal wachtenden per aanbieder (alle leeftijden), zien we dat deze is gestegen met 1 week (van gemiddeld 101 weken naar gemiddeld 102 weken).
- Bij een aantal aanbieders zien we dat de gemiddelde wachttijd flink stijgt. Zo stijgt de wachttijd voor kinderen en jongeren bij het Radboudumc met 25 weken, bij Check-in Genderzorg met 23 weken.
- Ook voor volwassenen zien we dat de gemiddelde wachttijd stijgt. De wachttijd stijgt met 60 weken bij het UMC Groningen en 28 weken bij Jij Genderzorg.
- Bij Youz Transgenderzorg zien we een flinke daling van de wachttijd. Daar daalt de wachttijd met 45 weken.
- Net als in voorgaande uitvragen valt op dat de wachttijden bij de GGZ-aanbieders gemiddeld fors lager liggen (41 weken voor volwassenen, 35 weken voor jongeren), dan bij de UMC's (102 weken voor volwassenen, 132 weken voor jongeren).

Figuur 5: Gemiddelde wachttijd in **weken** tot intake psychologische zorg

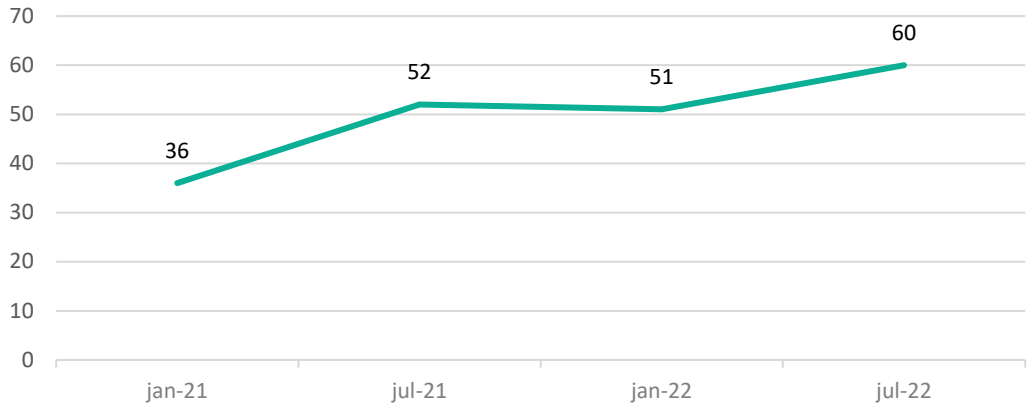

3.2 Wachttijd van intake tot start endocrinologische zorg

Het gaat hier om de wachttijd in weken tot de start van een endocrinologische behandeling.

Tabel 7: Wachttijden in weken tot start endocrinologische behandeling per (soort) aanbieder

Soort zorgaanbieder	Zorgaanbieder	Peildatum juli 2021	Peildatum januari 2022	Peildatum juli 2022	Verschil juli 2022 en januari 2022
UMC's	Amsterdam UMC	4	4	4	0
	UMC Groningen	6	8	4	-4
	Radboudumc	4	4	4	0
	Maastricht UMC	8	17	17	0
	Gemiddelde UMC's	**6**	**8**	**7**	**-1 (-11%)**
Ziekenhuizen	Haga ziekenhuis	23	10	13	3
	St Franciscus Gasthuis & Vlietland	8	8	9	1
	Medisch Spectrum Twente	6	17	18	1
	Zorggroep Noorderbreedte	5	5	5	0
	St. Annaziekenhuis	2	9	9	0
	Maasstad Ziekenhuis	4	4	6	2
	Maxima Ziekenhuis	2	4	4	0
	Zaans MC[25]	0	0	0	0
	Gender Clinic	2	6	1	-5
	Wilhelmina Ziekenhuis	Onbekend	3	2	-1
	Transgenderzorg Utrecht	Onbekend	4	9	5
	Rijnstate ziekenhuis[26]	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
	Gemiddelde ziekenhuizen	**6**	**6**	**7**	**1 (+17%)**
	Gemiddelde totaal	**6**	**7**	**7**	**0 (+0%)**
	Gewogen gemiddelde [27]	**Onbekend**	**7**	**6**	**-1 (-18%)**

Wat valt op:

- De gemiddelde wachttijd voor endocrinologie is gelijk gebleven met 7 weken. Als we kijken naar het gewogen gemiddelde, daalt de gemiddelde wachttijd met 1 week.
- Gemiddeld genomen is de wachttijd bij de UMC's licht gedaald (van 8 weken naar 7 weken). Bij de ziekenhuizen is de wachttijd gemiddeld gestegen met 1 week (van 6 weken naar 7 weken).
- De gemiddelde wachttijd ligt net boven de Treeknorm (norm voor maximale wachttijd) van 6 weken. De gemiddelde wachttijd bij de UMC's ligt hier met 1 week boven, de gemiddelde wachttijd bij de ziekenhuizen ook met 1 week.

Figuur 6: Gemiddelde wachttijd in weken tot intake endocrinologische zorg

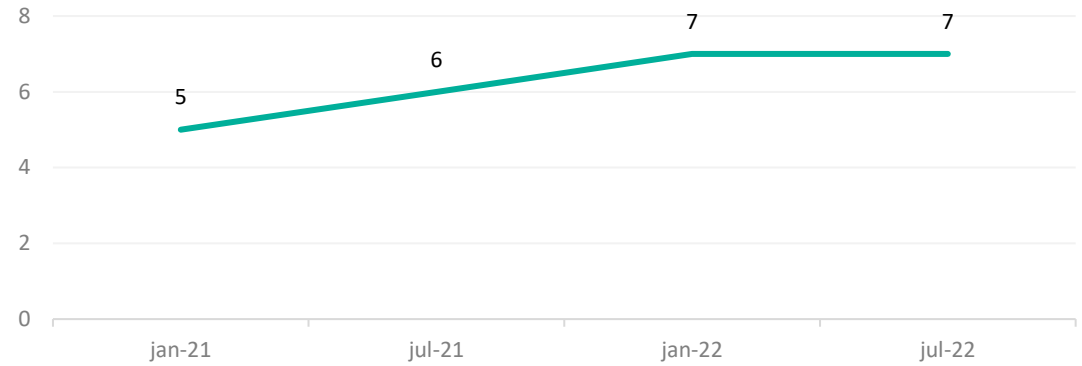

[25] Verwijzingen voor Zaans MC lopen altijd via Youz (Parnassia Groep).
[26] Rijnstate voert alleen nacontroles uit.
[27] Formule gewogen gemiddelde: (gemiddelde wachttijd per aanbieder vermenigvuldigd met het aantal wachtenden bij die aanbieder)/totaal aantal wachtenden.

3.3 Wachttijden voor diverse chirurgische behandelingen

Het gaat hier om de wachttijd tussen de diagnosestelling en de chirurgische behandeling.

De ingrepen worden onder andere uitgevoerd in de UMC's. De wachttijden bij het UMC Groningen, Amsterdam UMC en Radboudumc zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 8: Wachttijd in **weken** voor chirurgische behandelingen (academische ziekenhuizen)

	UMC Groningen					Amsterdam UMC					Radboudumc			
Peildatum	**juli.-'21**	**jan.-'22**	**juli –'22**	**Ver-schil**		**juli.-'21**	**jan.-'22**	**juli.-'22**	**Ver-schil**		**juli.-'21**	**jan.-'22**	**Juli .-'22**	**Ver-schil**
Vaginaplastiek	16	20	29	9		90	90	57	-33		6	6	26	20
Darm vagina plastiek	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		20	6	20	14		6	6	26	20
Borstvergroting	50	50	47	-3		Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		6	6	26	20
Secundaire correcties genitale chirurgie	24	27	29	2		Individueel	Individueel	Individueel	Individueel		6	6	26	20
Adamsappel correctie	25	52	14	-38		16	16	16	0		6	6	26	20
Stemverhogende operaties	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		16	16	16	0		Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
Aangezichtschirurgie	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		103	103	103	0		6	6	26	20
Borstverwijdering (Mastectomie)	16	19	26	7		22	7	22	15		6	6	26	20
Borstverwijdering (Mastectomie) i.c.m. met verwijderen baarmoeder/eierstokken	26	27	26	-1		44	44	44	0		6	6	26	20
Verwijdering baarmoeder en eierstokken	26	>26	26	0		29	29	43	14		Nvt	6	13	7
Verwijdering baarmoeder en vagina (colpectomie) middels robotchirurgie	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		56	44	44	0		Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
Verwijderen van vagina (Colpectomie)	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		44	56	29	-27		Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
Metaidoioplastiek (met/zonder plasbuisverlenging)	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt		33	33	57	24		Nvt	Nvt	Nvt	Nvt
Phalloplastiek (met/zonder plasbuisverlenging)	16	180	Onbekend	0		47	47	57	10		6	6	26	20
Gemiddeld	**26**	**32**	**25**	**-7**		**47**	**47**	**42**	**-5**		**6**	**6**	**24**	**+18**

Wat valt op:

- De gemiddelde wachttijden bij het Radboudumc zijn gestegen. We zien een gemiddelde stijging van 18 weken (van 6 naar 24 weken).
- Bij zowel het UMC Groningen als het Amsterdam UMC zijn de gemiddelde wachttijden gedaald. Bij het UMC Groningen zijn de gemiddelde wachttijden gedaald met 7 weken (van 32 weken naar 25 weken) en bij het Amsterdam UMC met 5 weken (van gemiddeld 47 weken naar gemiddeld 42 weken).
- De gemiddelde wachttijd per ingreep verschilt sterk per aanbieder.

Figuur 7: Wachttijd in weken tot diverse chirurgische ingrepen*

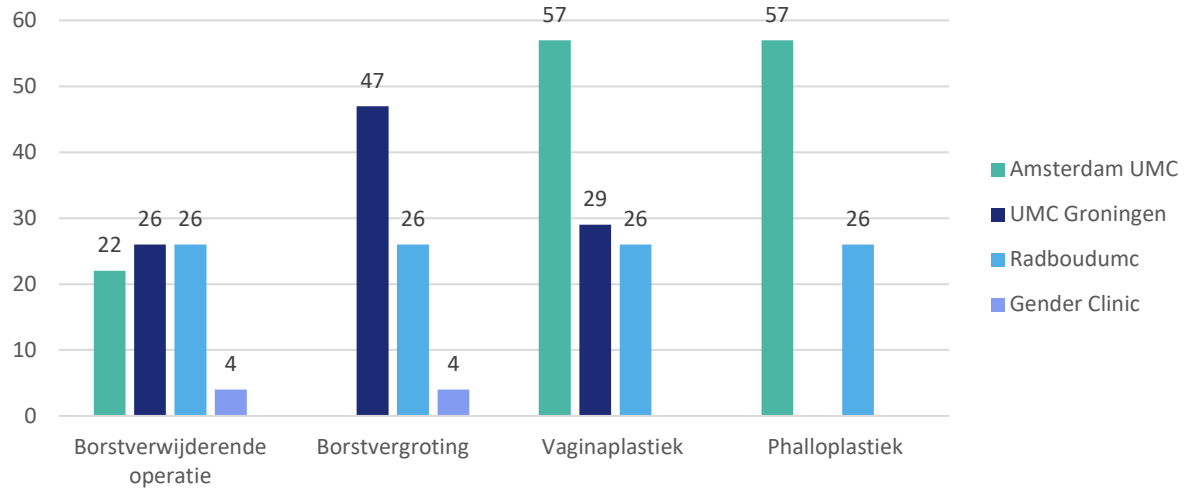

*Over de gemiddelde wachttijden bij MC Bloemendaal hebben wij geen informatie. De gemiddelde wachttijden van MK Velsen hebben wij niet per ingreep.

Behandelingen kunnen ook plaatsvinden in algemene ziekenhuizen of in de zelfstandige klinieken die zich richten op genderbevestigende chirurgische zorg.

- De Gender Clinic voert borst-verwijderende en borst-vergrotende operaties uit. De wachttijd voor de ingrepen is gemiddeld 4 weken.
- MC Bloemendaal voert borst-verwijderende operaties uit. De wachttijd bij MC Bloemendaal is onbekend.
- MK Velsen voert borst-verwijderende en borst-vergrotende operaties, vaginaplastieken, phalloplatieken, secundaire correcties aan de genitaliën, adamsappel correcties, aangezichtschirurgie, verwijdering van de baarmoeder en metaidoioplastieken uit. De wachttijd is gemiddeld tussen de twee weken en twee maanden. De wachttijd is afhankelijk van de persoon en de ingreep.

Gezien het grote verschil in de wachttijden bij verschillende zorgaanbieders, is het belangrijk dat de zorgaanbieders met lange wachttijden zich méér inspannen om mensen die wachten op zorg door te verwijzen naar plaatsen met kortere wachttijden. Daarnaast is het belangrijk dat mensen die wachten op zorg voorgelicht worden